

Henszlmann Imre, Gerster Károly, Frey Lajos: Az Akadémia palotájának Duna felé néző (nyugati) homlokzata, 1861
Tus, akvarell, papír, 602 × 872 mm, karton, 900 × 1130 mm
Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ, Tervtár, Itsz. 58431

Az egyes homlokzattervek (fő- és dunai homlokzatok, homlokzatrészletek) a palota épületének stílusával kapcsolatos vitába engednek betekintést. A programhoz tartozó rajzvázlatok bemutatásakor Henszlmann határozottan állást foglalt az épület stílusának kérdésében: a homlokzat rajza gótikus architektúrával ábrázolta az épületet. Felvetése nem várt ellenállást váltott ki az építési bizottság tagjaiból. Minden bizonnyal ez vezetett ahhoz, hogy az első pályázati szakasz sikertelenül zárult. Henszlmann ugyanis felkereste Ferstelt és Yblt, arra kérve őket, hogy ők is neogótikus stílusban készítsék el terveiket. (Henszlmann és Ferstel stílusukban egyező homlokzattervei mindazonáltal szembevető különbségeket mutatnak.) Ybl ígéretével ellentétben neoreneszánsz terveket készített, amelyeket a benyújtás másnapján visszavont. Az építési bizottság Szkalnitzky terveit sem fogadta el, és felvette a kapcsolatot Leo von Klenzéval és Friedrich August Stülerrel. A német építészek első pályázattervei 1861 májusában érkeztek meg. Az észak-itáliai reneszánsz paloták homlokzatait idéző tervek, noha azokon az építészek később változtatásokat hajtottak végre, elnyerték a bizottság tagjainak tetszését. Az Akadémia palotája végül Friedrich August Stüler tervei szerint épült fel.¹

Henszlmann Imrének az építőművészetről vallott nézeteit hűen tükrözi a palota Duna felé néző homlokzatának pályázati terve: a távlati kép meggyőződésévé vált álláspontjának gyakorlati megvalósulása. Henszlmann 1853-tól 1860-as hazahívásáig Párizsban a gótikus építészeti arányelméletét tanulmányozta. A stílus újkori alkalmazásának elkötelezett híveként az Akadémia palotájának terveit is neogótikus stílusban készítette el – Gerster Károly és Frey Lajos pesti építészekkel együttműködve. A dunai homlokzat középtengelyében látható hangsúlyos homlokzatszakaszt két oldalról egy-egy vertikálisan összefogott oldalszakasz keretezi. A fő hangsúly kétségtelenül a (meglehetősen keskeny) középtengelyre helyeződik: a reprezentatív kapu, majd az erkély felett a második és harmadik szint mérműves ablakai körüli falmezők kerettel bírnak; a tengelyt figurális díszű, vimpergával lezárt orommező koronázza.

1 A tervpályázatról és a pályázati tervekről: Kat. Budapest 1996; Kemény 2015: 47–124.

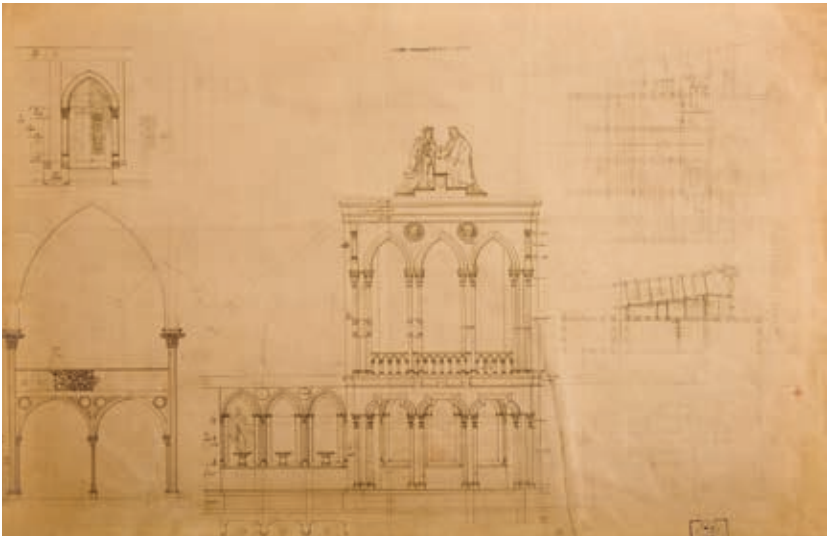
U. B.

Henszlmann Imre, Gerster Károly, Frey Lajos: Az Akadémia palotája főhomlokzati rizalitjának részletei, földszinti és első emeleti alaprajza, valamint homlokzatrajz-részletei, 1861
Ceruza, tus, papír, 525 × 730 mm
Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ, Tervtár, Itsz. K 9166

A vázlat szerint Henszlmann Imre foglalkozott azzal a gondolattal, hogy a főhomlokzati rizalit függőleges középső szakaszát – amely a végleges tervekől eltérően e vázlaton háromtengelyű – tondókkal gazdagítsa, és egy figurális csoporttal tegye még hangsúlyosabbá. A terven látható két nőalak Magyarország és a Tudomány, akik szövetségre lépnek egymással. A benyújtott terveken a jelenet már a dunai homlokzat középtengelyét záró oromdíszre került. A főhomlokzati rizalit földszintjének hármasként Henszlmann szoborfülkéknek képzelte volna ki, az egyikben, halványan megrajzolt, vértbe öltöztetett álló alak látszik. A végleges terveken a főhomlokzat középtengelyét vimperga zárta; falmezőjébe órát szántak a tervezők.

U. B.

Henszlmann Imre, Gerster Károly, Frey Lajos után ismeretlen metsző: A magyar Akadémia palotája, Henszlmann Imre terve szerint
Megjelent: Vasárnapi Ujság, 1861. szeptember 15. (8. évf. 37. sz.), 436.
Fametszet, papír, 144 × 233 mm
Magántulajdon

